DISPUTATIO MEDICA
Inauguralis,
DOGMATICA juxta & HERMETICA;
De

FLUXU ALVI COLLIQUATIVO,

qui
Febri est CONSECTARIUS,
Quam sub
DIVINI NUMINIS AUSPICIO,
Decreto & Auctoritate Amplissimi Collegij Medici in Illustri ad Albim Academiâ,
&
PRÆSIDIO
Experientissimi, Clarissimi, Excellentissimi VIRI,
Dn. CONRADI VICTORIS SCHNEIDERI, Phil. & Med. Doctoris, Anatomices & Botanices Professoris Publ. celeberrimi, Præceptoris ac Promotoris sui æternùm venerandi,
pro
LICENTIA & Summis in Arte Medicâ honoribus & privilegiis solenniter consequendis,
Publico Eruditorum examini submittit
JEREMIAS BERTRAM
Dresdâ - Misnicus.
Ad diem 22. Julij.
In Auditorio Majori, horis ante & pomeridianis.

Wittebergæ Typis Johannis Röhneri Acad. Typogr. Anno 1641.

VIRO

Amplißimo, Experientißimo, Excellentißimo,

Dn. JACOBO JANO,

Serenißimæ ac Celsißimæ Principis,

Dn. HEDWIGIS,

CHRISTIANI II. Saxoniæ Electoris Viduæ,

Medico dignißimo,

Dn. Doctori, Patrono ac Fautori suo summo,

Disputationem hanc Inauguralem,

Honoris, Benevolentiæ,
ac Favoris
ergò
Offert & consecrat

Auctor & Respondens.

Σὺν Θεῷ παντευέρϛῳ!

Thesium Præco.

BEnignissima rerum Mater Natura *saluberrimè quidem inferiorem Regni Microcosmici Oeconomiam amicâ Facultatum alvinarum concordiâ administrat. Verùm seditiones morborum, quàm varias & periculosas* Naturæ, *quàm tædiosas & dubias ejus* Ministro *jurati illi Fratres divortium facientes excitent, fluxus alvini Genus cum miserâ hominum calamitate abunde testatur. Tàm variis enim, Facultatibus alvinis trium primarum substantiarum aut aliarum tincturis lacessitis, labuntur excrementa ideis, ut non rarò Medico etiam perito imponant. Fluxus alvi* Lientericus *fertur crudis: (a)* Cœliacus *semicoctis: (b)* Chylosus *excernit sine fœtore materiam Chyliformem putredine immunem albi coloris ex venarum mesaraicarum, aut ex mente Asellii lactearum, obstructione; subruffi ex Epatis Attractricis labefactatione. (c) Cruentâ facie non concrescente citra dolorem & exulcerationem* Hepaticus *prodit; ilicò verò concrescente* Sanguinolentus. *(d)* Dysentericus *ob intestinorum exulcerationem simul purulenta dejicit cum torminibus.* (*e*) Diarrhoicus *deniq; multiformis est, qui nunc à Toto; nunc à Parte, aut sine aut cum Febre contingit. Absque febre à toto scilicet corpore aquosa, serosa & alia excrementa citra ullius partis affectæ querelam excernuntur. (f) Si verò à Parte, excrementum geret ideam illius partis, à quâ dimanat. (g) Sic si à* Cerebro, *excrementa sunt alba, lenta, viscida, crassa, spumosa, cum multis magnis bullis ac capitis gravitate,*

 ut

ut Hollerius in aphor. 30. lib. 7. Hippoc: notat. *Si à* Ventriculo *deponuntur liquida & aquosa, alba potiùs, quàm crocea, non graveolentia.* (b) *Si à* Jecore bilioso *dejectiones fiunt croceæ & ruffæ, non admodùm mites.* (i) *Si à* Liene *dejectio apparet nigra & punctiones sentiuntur in hypochondrio sinistro.* *Cum* Febre *à* Toto *fit* Fluxus colliqvativus, *quo dejiciuntur liquida quidem, verùm non aquosa sed corpulenta,* (k) *pinguia, glutinosa,* (l) *sub diverso colore,* (m) *semperq; fœtentia, ut nonnullis placet.* (n) *Et qui horum plures, tanquam infensissimi ac ferocissimi vitæ humanæ hostes, corpus nostrum invadunt. Inter hos omnes autem cum vix ullus ægrotis periculosior aut adstantibus & Medicis ipsis majorem incutiat terrorem, quàm* Fluxus colliquativus Febri consectarius: *de eo itaq; Disputationem secundum utriusq;* Medicinæ, *tàm* Dogmaticæ *quàm* Hermeticæ *præcepta conscribere placuit.*

[(a) Heurnius *libr. de febr. cap.* 15. *pag.* 56. (b) Hollerius *in Scholiis cap.* 45. *lib.* 1. *de morbis internis mihi pag.* 455. (c) Sennertus *lib.* 3. *Pract: Medicin. section.* 2. *cap.* 6. *pag* 302 (d) Hieronymus Capivaccius 3. *de affect. intestinor. cap.* 17. (e) Sennertus *libro dicto cap.* 7. *pag* 323. (f) Heurnius *loco supra laudato.* (g) *Idem ibidem.* (h) Petrus Forestus *lib.* 22. *observ.* 4. & Sennertus *libro citato cap.* 6. *pag.* 314. (i) Petræus *in Tom.* 2. Nosolog. Harmon. *disp.* 27. *pag.* 82. (k) Salius diversus *de febr. pestilenti cap.* 18. & *de affect. particul. cap.* 10. *pag.* 250. (l) Godofredus Steeghius *lib.* 2. *Medic: Practic: cap.* 22. *pag.* 246. (m) Sennertus *libro modò allegato pag.* 308. (n) Hercules Saxonia *lib.* 3. *Practicæ Medicinæ, cap.* 20. *pag.* 248.]

Sit ergò

IN NOMINE JESU!

THESIS I.

MOrbi, quùm herbis, non verbis, operando, non speculando, tollantur, Chymici æquos ac modestos sperant Censores

fores, si, sepositis aliorum opinionibus, Disputationem aut cujusdam rei tractationem medicè statim auspicantur. Verùm ne Deam habeamus iratam Erida, placabimus eam immolando primo statim in limine Æquivocationem. Accipitur autem à Galeno τὸ *colliquare*, pro eo quod est in humorem solvere; quâ ratione medicamenta purgantia, si humorem proprium non nanciscantur, corpus colliquare dicuntur, ut Clarissimus noster & jam omnium communis Præceptor *Sennertus* ex mente Galeni refert. (*a*) Deinde Iohanni Baptistæ Montano (*b*) colliquare duplex est: alterum quando id, quod à calore sicco est coagulatum iterum à frigore humido liquescit: sic ex ♀ro calcinato vulgari modo fit °°. Alterum verò quando à frigore concretum calor reddit fluxibile. Et hoc propriè est colliquari. At nos, licet minùs propriè, eam colliquationem intelligi hîc volumus, quæ in Practicorum scholis est recepta: in quâ scilicet non solùm humores in venis, sed & quod proximum partium corporis humani est alimentum, immò partes ipsæ à calore igneo & dissolvuntur & absumuntur: de his legi potest Foësius. (*c*)

[(*a*) Galenus *lib. 2. aph. com. 37.* Sennertus *lib. 4. de febr. cap. 15. pag. 559.* (*b*) Iohan: Baptist, Montanus *Part. 1. Medic. Univers. pag. 87.* (*c*) Foësius in Oeconomia Hippocratis *pag. 599.*]

II.

Hæc colliquatio est vel Insensibilis, quâ id, quod à calore dissolvitur, non cadit sub sensum, quoniam vaporis instar per ἄδηλον διαπνοὴν, in febre quidem hecticâ primi gradus acervatim & velociter, ob maximam humorum in corpore apprimè raro tenuitatem: In febre verò hecticâ simplici tertii gradus Marasmode sensim, ob materiæ ariditatem & partium siccitatem, evaporat. vel Sensibilis, quâ id, quod à calore igneo in corpore colliquatur, sensu deprehendi potest. (*a*)

[(*a*) Petrus Salius *Diversus in Tract. de affect. particul. cap. 10. pag. 247. & seqq.*]

III.

Quod autem Sensibiliter ita colliquatum est, nunc aut per Sudorem, ubi nimirum materia tenuis, sive sit humidita-

tum secundarum, sive adiposæ, sive carnosæ substantiæ, in halitus resoluta & ad cutim translata ibi confluit & admodùm copiosè expellitur. (a) Aut per **Lotium**, ubi vel eadem materia, vel tantùm humores in venis existentes & ad Renes validâ Attractrice præditos defluentes, superfluè transmittuntur, indeq; homo subitò emaciatur. Hujus rei insignem Salius habet historiam, cum refert: se vidisse in Nobili quodam ægrotante per quinq; horarum spatium lotium colore venetum, odore fœtidum, ad libras plùs qvàm viginti excretum, indeq; ægrum sæpiùs in Syncopen incidisse, subitòq; adeò emaciatum, ut visus fuerit, non per quatuor dies, sed per quatuor menses ægrotasse: qui cum inde similis ferè in totum sceleto factus fuerit, nocte sequente convulsus exspiravit. Aut deniq; per **Secessum**, ubi materia crasior, à calore febrili colliquatur, & quam Renes attrahere non valent, in ventrem confluit, hincq; dejicitur. (b) Duas priores colliquationes hîc non attendimus; de ultima verò, quæ **Fluxum alvi colliqvativum** constituit, placidè disputare nobis proposuimus.

[(a) Petrus Salius Diversus *in Tract. de feb. pestil. cap.* 17. *pag.* 110. & 111. (b) Sennertus *lib. 4. de febr. cap. 5. pag* 548.]

IV.

DOGMATICE.

Arbitramur igitur ita definiendum esse **Fluxum alvi colliqvativū** propriè dictum:

Est Diarrhœa *à toto cum febre, à cujus calore fusæ substantiæ humorales & adiposæ & carnosæ per intestina excerni possunt.*

Definitio hæc quo reddatur dilucidior, ejus partes omnes & verba explicare libet.

HERMETICE.

Hermeticorum principia eum hunc in modum describunt:

Est morbus dissolutus mineralis ⊖*'is totius corporis substantiæ carnosæ Sacchariní, qui à spiritibus exaltati* 🜁*ris primigenii cordis Mechanicos partium suis tincturis lacessentibus resolutus per secessum excernitur.*

V.

Diarrhœa est Genus, sub quo continetur: **Diarrhœa** quanqvam secundum vocem omne profluvium & vulgò profluvium alvi significat: tamen propriè & verè à Medicis sumitur pro

alvi

alvi fluxu, quo varia humorum genera maximè fine exulceratione intestinorum excerni possunt. Diarrhœa autem continetur sub alvi fluxibus, qui ad symptomata in Excretis referendi sunt. Nam Symptomatum Genera tria numerantur: 1. Actio læsa, 2. Qualitas mutata, 3. Retentorum & excretorum vitia: de quibus infra planiùs dicemus.

VI.

A toto scilicet corpore: nam Diarrhœa alia est, ut principiò diximus, vel à toto, vel à parte: ut, à Ventriculo, à *Jecore*, à Liene, à Cerebro. Ita Diarrhœa à toto dicta propius accedit ad naturam fluxus colliqvativi.

VII.

Cum febre: nam Diarrhœa à totó est vel cum febre vel sine febre: quâ de re audiamus Sennertum: sæpe etiam Diarrhœæ accidunt citra febrem, cùm venter quidem ab affectu & vitio omni liber est, per eum tamen totum corpus expurgatur & natura vitiosos humores è venis & toto corpore evacuat, atq; ita certis intervallis in quibusdam omnem corporis reduntantiam per talem Diarrhœam educit. (a) Fluxus alvi colliqvativus est semper cum febre hectica vel nunc simul cum febribus ardentibus putridis, cum febribus malignis & pestilentibus, ut infra fusiùs dabimus.

[(a) Galenus 7. *method: med: cap.* 11.]

VIII.

A cujus calore, hoc est, qui est præternaturalis: nam naturalis tantam vim corpori non infert. Qui calor præternaturalis nonnunqvam in febribus ardentibus, malignis & pestilentibus igneus esse videtur, maximè in febre hectica pestilente. In febre hectica simplici tantus non est: in febre hectica cum putridis conjuncta est vehementior.

IX.

Fusæ: nam quemadmodum multæ res humidæ concretæ & conglutinatæ ignis vi fundi dicuntur; ita & humores concreti, Gluten & Cambium dicti & partes adiposæ & carnosæ febrili calore fundi possunt & liquari.

X.

Substantiæ humorales: nos hic non omnes humores intelligimus, qui vulgo colliquari dicuntur, sed eos, qui sunt

crassi

crafsi, quos renes attrahere nequeunt, fed ad inteftina deferun-tur, vel ut planiùs dicam, qui alimentarii funt & fecundarii, & ii quidem concreti, Gluten & Cambium; hi fcilicet etiam pri-mùm in noftro fluxu propriè dicto Colliquativo ejici poffunt.

XI.

Et adipofæ & carnofæ: quæ à nonnullis folidæ cum foli-dis in fpecie ita dictis confufæ vocantur, ut infra dicemus. Nimirùm in fluxu colliquativo primùm humorales iftæ fub-ftantiæ, deinceps adipofæ & tandem carnofæ colliquantur & excernuntur. Nonnunquàm aliquid fubftantiæ & humora-lis & adipofæ fimul excerni poteft. Itaq; τὸ & nunc conjunctè, nunc disjunctè exponendum eft. Nonnunquam cum humo-rali fubftantia etiam humores maffæ fanguineæ fimul colliqua-ri & excerni poffunt. Atq; hìc fluxus colliqvativus erit mixtus.

XII.

Per inteftina excerni poffunt: nam ad inteftina deferatur materia colliquata neceffe eft. Et ita inteftina partes recipien-tes aliquo modo vocari poffunt. Quomodo autem colliqua-tæ fubftantiæ & per quas vias ad inteftina amandentur, dubium eft. Trincavellus putat per venas aditum ad inteftina patere ab omni corporis noftri particula, cùm à venâ cavâ deducti rami diftributi funt per univerfum corpus ad omnes partes.(a) Vel à venis capillaribus iterùm materiam recipi ac ab iis in majores venas effundi, à quibus materia deinde ad ventriculum ac in-teftina deferri pofsit, Capivaccii mens eft. Quidam illud Hippocratis hìc ufurpant: In corpore vivo omnia funt trans-fluibilia, quem locum infra allegabimus. Atq; hactenus Defi-nitionem noftram explicare voluimus; nam huc omnia refe-renda funt, quæ dubia effe videntur. Jam vagari libet, & nunc hoc, nunc aliud addere & tandem Cauffas, Differentias, Signa & Curationem fubjicere.

[(a) Trincavellus *Tom.1. de ratione curandi affect. partic. huma-ni corp. lib.9. cap.4. pag.235.*]

XIII.

His ita præmifsis, ftatuimus | Hermeticè Fluxus alvi Colli-
Fluxum Συντηκτικὸν feu Col- | quativus collocetur in claffem
liqua- morbi

liquativum esse Symptoma, quia morbis succedit, & quidem tertii ordinis rerum præternaturalium videlicet excretorum. (a) Nam ejicitur & secernitur id, quod non est de censu excernendorum, sed retinendorum, ac non solùm proximũ partium alimentum crassius, verum ipsa denique partium substantia, ab intensissimo calore dissoluta & ad intestina delapsa. Et nihil interest, excretionem fieri per consuetum naturæ ductum & instrumenta, resq; quæ excernuntur, esse planè naturales: attamen quia per eas vias proximum partium alimentum, quod nullo modo naturaliter ejiciendum, sed omninò retinendum, imò partes ipsæ evacuantur, rectè excretionem præternaturalem dicimus.

morbi Dissoluti, quia excretiones non debitè expulsivâ virtute dejiciuntur: (a) & quidem Mineralis, (b) quoniam ipsum minerale partium est dissolutum: id est, ⊖, in totius corporis partibus carnosis malè per resolutionem affectus expellitur. Carne enim ægrotante vel potius colliquante, ⊖ quoq; ejus resolvitur, quo luxuriat, & ejicitur.

[Paracelsus *lib.* 1. *Paragraph. de morbis dissolutis, pag.* 180. (b) *Idem Paragrapho* 9. *in fragmentis medicis pag.* 195]

[(a) Nicolaus Piso *de morb. cognitione & curatione c.* 14. *p.* 536.]

XIV.

Notitiâ partis affectæ quod spectat, tàm in cognitione, quàm in curatione morborum ea maximi est momenti. Morbus enim sine illâ tanqvam subjecto cognosci nequit; inq; omni curatione partis temperatura imprimis consideráda: siquidem juxta eam remedia, eorumq; quantitas ponderanda. Meritò igitur & nos partem atrocis hujus Accidentis affectam indagamus. Offerunt autem hîc sese nobis Intestina, quæ ceu viam seu subje-

De Loco affecto, seu sede morbi, nõ est ut multa proferam9 verba, qvùm Hermetici in eo Galenicis assentiantur. Paracelso Matrix (a) nostri dissoluti morbi mineralis ⊖lis, Stomachus cum suis emunctoriis est Secundaria, in quâ semina suos fructus deponunt & ejiciunt. Primaria est caro, in quâ semina hujus mali defixas habent radices.

[(a) Paracelsus *in fragmentis medicis Parag.* 1. *de morbis Dissolutis pag.* 193.]

subjectum excretionis constans admittimus. Subjectum autem Inhæsionis partes corporis solidas vocamus.

XV.

Verùm, prius hîc explicare venit, quàm longiùs progredimur, quidnam nomine partis solidæ intelligatur? Galenus, quum Hippocratis primum illud, ex tribus istis totum constituentibus ἴσχοντα nominat στερεὰ id est solida, intelligit non integra membra & viscera, uti Hollerii Scholiographus solet, qui non tantum carnosas, easq; externas sed internas, nimirum Epar & interna viscera partes solidas vocat; (a) verùm partes illas similares, ita ut humiditates secundas subintelligat. (b) Istæ itaq; partes, quia secundum Doctorum sensa unius substantiæ non sunt, sed ex triplici componuntur; ex Roridâ videlicet humiditate, ex substantiâ adiposâ & carnosâ, quæ unicuiq; parti similari peculiaris esse solet, ac deniq; ex substãtiâ mẽbranosâ & fibrosâ, ex quâ vitalis nostræ lampadis Ellychnium, ut Rosenbergius (c) Philosophatus, compactum habemus. Ultimam in specie solidam salutat Sennertus. (d) Mediam substantiam nos hîc considerare & intelligere volumus. Colliquatio enim illi competit propria per alvum sensibilis.

[(a) Hollerii *Scholiographus aph: 7. sect: 2.* (b) Galenus *lib. 1. de different. febri: c. 9.* (c) Johan. Carolus Rosenbergius *in Rhodolog: part. 2. c. 33. p. 317.* (d) Daniel Sennertus *lib. 3. de febrib. c. 1. p. 336.*]

XVI.

Morbi, quibus hæc DiarrhϾæ species, Fluxus nimirum colliquativus est familiaris, Febres dicuntur varii ordinis: Ardentibus interdum evenire, ut plurimum tamen Pestilentibus cum *Salio* (a) *Sennertus* agnoscit: (b) Verùm quod inseparabile sit, symptoma Febris pestilentis *Rulando* (c) ex *Hercule Saxonia* (d) negando respondemus. Siquidem nec omni, nec semper convenit, quia dantur Pestiferæ, quæ nullum prorsus habent alvi fluxum; neq; accidit solis, quia ex sententiâ *Galeni* (e) & Recentiorum ardentibus quoq; contingit. Proinde *Horatius Augenius* talem facit sententiam; (f) Pestilentes Ephemeræ, hunc

alvi

alvi fluxum nō habent, Humorales rarò, Hecticæ verò ſemper (intelligit ſecundi gradus). Propterea ex Fluxu Colliqvativo laudatus *Hercules Saxonia* febrem peſtilentem hecticam tanquam ex firmiſsimo ſigno, ut cognoſcamus, docet. De Putridis quoq; adfirmat hoc *Augenius*, illis Colliquationem non accidere quatenus putridæ, ſed quatenus hecticæ ſunt. (g) Nam in putridis quatenus putridæ ſaltem humores ſunt excalefacti, partes autem ſolidæ tantum in calefieri: ſi itaq; partium ſolidarum colliquatio fit, iſtæ ſint excalefactæ, neceſſe eſt; quæ nota hecticæ ſecūdi gradus eſt propria. Sicuti enim calefacti ſpiritus Ephemeram, humores calefacti putridam; ita partes ſolidæ calefactæ conſtituunt Hecticam. Ex his ſatis liquet, febrem, cui fluxus alvi Colliquativus eſt conſectarius, hecticam eſſe; non quidem ſemper ſimplicem, ſed vel cum putridâ, ardente, malignâ atq; peſtilente, ſive cum comitatâ quâdam *Plateri* complicatam.

[(a) Petrus Salius *Diverſus de febre peſtilenti cap.* 17. *p.* 110. (b) Sennertus *de feb. lib.* 4. *c.* 15. *p.* 559. (c) Rulandus de lue Vngari: *c.* 3. *p.* 45. (d) Hercules Saxonia *lib.* 8. *de feb. c.* 37. *p.* 707. (e) Gal. *lib.* 10. *Meth. med. c. ult.* (f) Horatius Augenius *in Conſult. & Epiſt. medic p.* 1. *l.* 6. *p.* 142. (g) Idem *ibid. part.* 2. *lib.* 7. *p* 549.)

XVII.

Acceſſum nunc facimus ad Cauſas quarum diligens & accurata indagatio, etiam in foro Medico maximæ eſt neceſſitatis. Nam ſine cognitione cauſæ neque morbos præcavere, neque curare licet. Eſt autem ſævisſimi hujus ſymptomatis cauſa proxima calor vehemens, interdum putredine aut malignitate inviriatus, ſolidam primò Cordis ſubſtantiā occupans, illiusq; actualem caliditatem evertens. Hæc ita in corde

Sal reſolutus, ut in omnibus alvi fluxibus, ſic & in hoc potiores cauſandi partes ſuſtinet. Scribit enim *Paracelſus*, (a) omnem morbum laxum eſſe ex ⊖le, & nullam poſſe fieri dejectionem, ſine ſale. Sed quoniam diverſæ ſalium ſpecies dantur, hujus alvi fluxus colliquativi, ſecundum Hermeticos, eſt ⊖lis ſaccharini â ſpiritibus ♀ris oleaginei cordis, vi caloris proprii aut alieni â rebus in-

trin-

corde exaltata demum in reliquarum partium solidas influit, quibus inhæret, illarumq; innatam æquali modo intendit. Qui calor actualis ultra symmetriā naturalem in ipsis partibus solidis exaltatus, igneâ suâ naturâ, tàm cordis, quàm totius corporis partium solidarum proximum alimentum, ac tandem ipsas partes molliores adiposas & carnosas colliquat.

trinsecis aut extrinsecis accensi resolutio. ⊖ enim naturæ omnium essentialium partium basis (b) ab astro exaltatus frangitur, fractus & laxus asservari nequit, sed deserit membrum, sive in universali sive in particulari, quæritq; exitum, & ubi reperit, emunctorium exit. (c) Omne enim minerale, quòd descendit à suâ formâ virtutem habet expulsivam ingenitam.

[(a) Paracelf. *lib.1. de trib. prim. Essen. c. 2. & 4. p. 323. & 324.* (b) Petrus Iohann Faber *in myroth. Spagyri. lib. 2. c. 3. p. 60.* (c) Petræus *in Nosolog. Hermet. dissp. 11. thes. 30. p. 213.* (d) Paracelsus *lib. 1. paragraph. c. 2. p. 453.*

XVIII.

Causæ Remotæ, quæ ignei caloris incendium, quod in partibus Colliquationem efficit solidis, ex triplici rerum genere accusantur. I. Ex **Naturalibus** sunt, Temperamentū, sexus, Ætas, habitus corporis, calidiora, ficciora, humidiora: felicioris obsequii sunt, erga

Causæ remotæ Hermeticis sunt, omnia illa, quæ validioribus suis tincturis temperamenta partium tingunt & immutant, quia ab Archæo nostra superari nequeunt, sed ipsa superant Archæum & iccirco inflammant balsamum nostrum.

σύντηξιν, Mulieres, Adolescentes, Juvenes; corpora teneriora, pinguiora, humidiora (a) succulenta. (b) II. Ex **Non naturalibus**, aër æstivus calidissimus ab *Hercule Saxonia* (c) condemnatur, qui acrioris caloris vi corpus liquat. Per Accidens aer pluviosus, austrinus & frigidus; humores cumulat; hic cutis spiracula occludit, unde ex retentione excrementorum oritur Putredo, qua calor accenditur interius, unde partes colliquantur propinquæ. (d) Non minoris censetur effectus aer malignitate infamis. Cibus & Potus, tàm impensè

cale-

calefacientes,ut Cæpæ, allia, porrj &c. larga vini nimis calidi ingurgitatio, quàm facilè putrescentes, corruptibiles, & succo maligno referti, ut salsamenta carnis & piscium semiputrida, melones, pepones cucumeres, tubera, fungi, qui virulentâ suâ qualitate alias in fluxum præcipitant corpus. Vinum corruptum, Aqua putrida &c. Motus & corporis & animi, uterq; si modum excedat, accusandus; Spiritus enim & sanguinem attenuant, conceptumque calorem partibus solidis communicant. (*e*) Vigiliæ immoderatæ. Venus avida. (*f*) Cathartica vehementia, (*g*) Balnea demum putrida, venenata, calida, frigida, nimium adstringentia, quæ latentes in corpore dispositiones causarum antecedentium facilè in actum deducunt.

III. Ex præternaturalibus sunt partium Nutritioni inservientium, ***Jecoris*** ut ***Herculi Saxoniæ*** placet, (*h*) cui ventriculi & intestinorum addit ***Fonseca*** (*i*) infirmitates & vitia, orta ex qualitatibus sive manifestis sive occultis, quibus etiam bona alimenta corrumpuntur, unde in humoribus & partibus inflammatio & putredo, quæ si ingens interdum maligna evadit, virtutem partium labefactans & fluxum Colliquativum efficiens. Et quæ horum genera sexcenta alia quilibet recensere potest; modò ea ad corusq; pertingunt, ibiq; intemperiem igneam, sive per se sive per accidens accendunt.

(*a*) Horatius Augenius *lib. 7. Consult. & Episc. Medi. p. 552.* (*b*) Sennertus *lib. 3. de febribus c. 2. p. 343.* (*c*) Hercules Saxon: *lib. 3. Pract. Med. c. 20. p. 248.* (*d*) Petrus Salius *Diversus de affect. partic. c. 10. p. 247.* (*e*) Sennertus *Instit. maj. lib. 2. part. 2. cap. 10. p. 257.* (*f*) Franciscus Joel *de febrib. Tract. 2 p. 81.* (*g*) Iohannes Oberndorff: *c. 8. p. 76.* (*h*) Hercules Saxon. *loco dicto* (*i*) Fonseca *Tom. 2. Consult. 78. p. 453.*

XVIIII.

Ut verò, quæ superioribus in thesibus prolata sunt, reddantur manifestiora ac in sequentibus finis medicus faciliùs & feliciùs arripiatur, paucis **Modum colliquationis** dabimus.

Substantiâ cordis nimirum solidâ, quibuscunq; â causis in thesi proximè præcedente dictis, incensâ, accenditur quoq; ejus calor non modo alimentarius, verùm & primigenius, secundum illud Bertini placitum: **Qualis calor vivificus influens, tale humidum primigenium.** *(a.)* Duobus his exaltatis, naturalis primò cordis evertitur temperies & in igneam mutatur. Cor tanquam Lar familiaris, calidum alimentarium in omnes corporis partes pro nutritione, motû & pulsû suô, secundum proportionem cavitatum arteriarum, unicuiq; parti inservientium æqualiter dispensans, & distribuens, ut ingenioso illi Londensi Anatomico placet, (*b.*) nunc quoq; qualemcunq; calorem exaltatum, quasi ê fonte iis largitur,

Hermeticè ita tradatur. ♀ Solis microcosmici (*a*) calidius evadens & primigenium cordis inflammans, (*b*) comitem secum ferentem ⊖lem primò exaltat: qui ita exaltatus & tincturis sulphureis imprægnatus per arterias in omnes corporis partes diffunditur. Hinc statim in ordinem sui generis penetrat, salem partium fixum de suo statu deturbat ac dissolvit. Quod verò dissolutum est ad emunctorium, quod stomachum vult Paracelsus, (*c.*) Mechanicus partium tincturis lacessitus locat; postea locatum per secessum excluditur.

[(*a*). Mart: Rulan: *in Lexico Alchem*: *p.* 438. (*b.*) Mart: Albe: *de concord. medic. p.* 36. (*c.*) Paracels. *in fragm.* Paragraph. *de morb. dissol. parag.* 10. *pag.* 95.]

hinc deinceps omnium partium nativa temperies simili modo evadit ignea. Intemperies ista omnibus partibus solidis communicata & impressa facultatem partium de suo dejicit throno: quâ Retentrice labefactatâ, cambium quod Mercato *(c.)* est adipis & carnis pars humidior, tenera præexistens, facileq; liquabilis, seu potiùs Coyttaro (*d.*) humidum alimentarium attractum partibus assimilari nequit, sed vi caloris ignei dissolvitur. Dissoluto hoc, ipsam invadit substantiam adiposam & carnosam, eamq; unà cum suo humido substantifico vehementiâ suâ colliquat. Quæ colliquata, prius quidem illud, postmodùm hæc ad intestina excretionis instrumenta, per sensui

ſui occultos naturæ ductûs (vivo enim in corpore ξύῤῥοια μία καὶ σύμπνοια μία, ut docet ille Medicinæ Dictator *Hippocrates*) mittitur, à quibus poſtea excluditur. Hinc ſenſibilis oritur fluxus alvi colliquativus.

(*a*) Georgius Bertinus *in Med. l. 6. c. 9. p. 126.* (*b.*) Guilielmus Harræus *in Exercit. Anatom. de motû cordis & ſanguinis c. 15. p. 60.* (*c.*) Mercatus *l. 1. part. 3. Claſſ. 1. de Hum. q. 66. p.* 108. (*d.*) Joan. Coyttarus *de febr. purpuratâ. l. 1. c. 13. p. 123.*)

XX.

Differentiæ jam occurrunt, quarum variæ conſtitui poſſunt. Et I. ratione morbi, cui fluxus alvi Colliquativus eſt conſectarius, ut *Trincavellus* loquitur; (*a*) quidam comitatur hecticam ſecundi gradus ſimplicem, quidam Hecticam cum ardente, quidam hecticam cum peſtilenti junctam. II. ratione materiæ ſenſibilem colliquationem ſuſtinentis. Nunc enim colliquatur proximum partium alimentum craſsius, unde dejectiones alvi ſunt corpulentæ, glutinoſæ & pingues quidem, reliquis tamen liquidiores: nunc pinguedo à calore puro, hinc præter notas dictas excretiones priori denſiores & albo apparent colore, ſi recens diſſolvitur; ſi antiqua & putredine affecta ſubcroceo. (*b.*) Nunc caro ipſa pinguioris inprimis & humidioris habitus, illius excretiones loturæ carnis ſunt ſimiles, (*c.*) aut Ruffæ & pingues. (*d.*) III. ratione cauſæ efficientis. Colliquationem quidem in partibus efficit calor ex influente & innato prognatus igneus facultatem partium ſolidarum Retentricem labefactans. Verùm quoniam ille in omnibus non ſemper unius eſt Ideæ, ſed in nonnullis debilis, in aliis vehemens, interdum purus, interdum putridus, interdum malignus. Hinc Fluxus Alvi Colliquativus, alius eſt parcior, alius largior, alius fœtidus ſeu graveolens, alius minimè.

[(*a.*) Trincavellus *de rat. curandi tom. 1. lin. 9. c. 4.* (*b.*) P. Salius Diverſus *p.* 110 (*c.*) Holtzemius *in Prognoſ. vitæ & mortis lib. 1. c. 41. p. 110.* (*d.*) Hercules Saxonia *lib. 3. Pract. c. 20. p. 248.*]

XXI.

Nunc ratio ordinis ſuadet, ut breviter quoq; Signa perſtringamus. Horum quædam ſunt διαγνωστικά, quædam προγνωστικά.

XXXII. Signa

XXII.

Signa Diagnoſtica ſeu Demonſtrativa, quibus hæc DiarrhϾ ſpecies cognoſcitur, deſumuntur vel â **Genere**, vel â **Loco**, unde materia profluit, vel â **cauſa efficiente**.

XXIII.

Signa Propria, quæ hanc alvi fluxus ſpeciem indicant & **Pathognomonicum** quaſi conſtituunt, recenſentur. Excretiones exiguæ, corpulentæ, glutinoſæ, *(a.)* pingues quaſi adipe ſeu oleo perfuſæ, *(b.)* æquales, *(c.)* ſemper inſequentes febrem hecticam aut ſimplicem aut cum aliâ junctam. Huic ſuccedit corporis ſtatim præter modum extenuatio faciem efformans mortiferam, ſeu Hippocraticam & ſumma virium proſtratio. Hiſce ſymbolis, quomodo fluxus iſte *συμαντικός*, non ſolùm â reliquis fluxuum alvi generibus, verum & DiarrhϾ ſpeciebus dignoſcatur, quilibet quàm facillimè intelliget, modò præloquium hujus Diſputationis, hancq; theſin, ut & antecedentem 14. examinet. Addo hoc, Dejectiones, quæ ob cibos aſſumtos ideam colliquamenti pinguedinis mentiuntur, & febre & excretionis copia & fœtore ab eo diſcerni poſſe.

[*(a.)* P. Salius Diverſus *de aff. particul. c. 10. p. 751.* *(b)* Foreſtus *lib. 22. obſerv. 15. in* Scholio. *(c.)* Salius *de febr. peſtil. cap. 17. p. 110.*]

XXIV.

Communia judicantur, Urina oleaginoſa ſeu pinguis, quam febris & dolor partis â diſſolutione renum pinguedinis, diſtinguit. Pulſus debiles, crebriores, parvi, præſertim ſi hectica adſit peſtifera. Laſsitudo gracilitatis, *(a)* Vigiliæ, cibi faſtidium, ſitis magna, ſudor tenuis & ſyncope, morte jam inſtante. *(b.)*

[*(a.)* Sennert. *Pract. Medic. lib. 1. part. 2. c. 21. p. 476.* *(b.)* Hollerius *lib. 2. de morbis internis*, pag. 774.]

XXV.

Signa ratione **Loci**, â quo materia colliquativa in inteſtina confluit, conſtituuntur non unius partis peculiariter affectæ, ſed totius corporis habitus ſubita extenuatio, omnium

partium

partium solidarum pinguium & carnosarum ex **Retentricis** ab igneâ intemperie labefactatione colliquatio. Hinc dejectiones alvi exiguas, glutinosas & opimas observavit *Forestus* & *Nicolaus Piso* (a) seu pingues, quales **Interpres Hollerii** annotavit (b) Hunc fluxum febris quoque ab ea Diarrhoeæ specie, quæ fit ab universis vasis succo quodam redundantibus, distinguit. (c)

[a) Petrus Forestus *lib. 22. obs. 1. in scholiis*, Nicol. Piso *de morb. cogn. & curat. lib. 3. p. 539.* (b) Hollerius *lib. 1. de morbis internis mihi pag. 459.* (c) Sennertus *lib. 3. Pract. Medic. part. 2 sect. 2. c. 6. pag. 310.*]

XXVI.

Ratione causæ **Efficientis**. Ille qui excitatur â calore respectu reliquorum debili, & neque putrido, neq; maligno, sed puro in febre hecticâ simplici corpus adipis & pinguedinis inops invadente, parcior est, corporis extenuatio tardior, vires quidem valdè prosternuntur inquit *Clarissimus noster Sennertus*, (a) non adeò tamen ut in hecticâ cum putridâ aut malignâ. Substantia enim cordis solida tantum ab intemperie calida est alterata. Pulsus parvi, crebriores ac modicè celeres. Excretiones dejiciuntur non fætidæ, potissimum albæ, quia putredo abest, neq; pinguedo pravâ aliqua qualitate est corrupta. **Fluxum Alvi Colliquativum** calore putrido, non maligno, vehementi tamen natum cognosces: quando febrem comitatur hecticam cum putrida junctam; si calore acri & mordaci cessante, alius in membris hærens percipiatur, corpusq; plus emaciatur, quàm aliàs per tales febres putridas fieri solet: Colliquatio pinguedinis in excrementis & urinis sit copiosa, lassitudo membrorum magna, magnusq; virium languor. Cor enim non modò â calore præter naturam est excalefactum, sed & â putredine affectum. Pulsus hinc imbecilles rtardi; dejectiones admodùm fœtidæ, plerumque subcroceæ & ruffæ. Cui verò ingens caliditas & malignitas in febribus hecticis pestilentibus ortum dedit, deprehenditur ille Syptomatibus dictis omnibus crudelioribus. Siquidem cordis substantia solida non solum â calore est alterata, â putredine cor-

rupta,

rupta, verùm etiam à malignâ qualitate infecta, ut ex *Salio* & *Sennerto* (*b*) constat. Colliquatio notatur largior, quia in habitu fit humidiore. Corporis consumptio præter modum fit velocissimè, & nil nisi summam membrorum conqueruntur ægroti lassitudinem, pectoris anxietatem, maximamq; virium consternationem. Excretiones interdum sunt admodum graveolentes, interdum minimè, inquit *Salius*. (*c*) Ubi nimirum adest saltem malignitas absq; putredine; coloris, ut plurimum subcrocei, interdum viridis. (*d*) Pulsus sunt debiles & ferè deficientes, celeres. (*e*) Ex hac thesi lucet, quantum veritatis habeat illud signum ab *Hercule Saxonia* (*f*) prolatum: Omnia excrementa, quæ educuntur per Colliquationem fœtere.

[(*a*) Sennertus *de feb. lib. 4. cap. 10. pag. 493.* (*b*) Petrus Salius *Diversus de feb. pestil. c. 8. p. 41.* Sennert. ibid. *c. 8. p. 486. & c. 10. p. 493.* (*c*) Salius *c. 73. in Annotat. super Altima: p. 444.* (*d*) Joann. Oberndorff *in descrip. morb. Vnga. c. 5. p. 52.* (*e*) Hercul. Saxon. *lib. 8. de feb c. 37. p. 706.* (*f*) Idem *lib. 3. Pract. med. c. 20. p. 248.*]

XXVII.

Sensim ad **Prognosin** illam divinitatem Medicinæ partem ducit nos filum hoc quod trahimus disputationis; hujus splendore videmus

Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur

ut Poëta canit. Signa enim Prognostica nihil aliud sunt, quàm rei futuræ, per ea, quæ apparent, prædictiones. Horum autem alia sunt **Generalia**, alia **Specialia**.

XXVIII.

Generalia traduntur hæc. *Forestus* (*a*) ex *Avicenna* refert: Omnem ventris fluxum post aliquam ægritudinem subitò factum, si non cum allevatione virium fiat, mortem esse propinquam significare. Addunt alii, modò non sit Criticus. Deinde alvi dejectiones febribus junctæ difficilioris sunt curationis, *Alexander* ait. (*b*) Si quis autem statim prædictionem urgeret specialem, utpote fini nostro medico convenientiorem, illi cum **Caussidicis** respondeo: **nondum liquet.** Itaquè quo in sequentibus Prognosin nostram habeamus firmiorem,

præ

prænotare est. **Quasdam alvi dejectiones esse Criticas, quasdam Symptomaticas.** Criticæ an salutares sint, non est, ut hîc dubia inferamus. De **Symptomaticis** verô acerrimè in foro medico controvertitur: An nimirum istæ Dejectiones alvinæ, quæ ineunte statim morbo[hoc est, ut *Heurnius* id dilucidat spacio trium primorum dierum, quod primo circumscribitur quaternario, *(a)*] profluunt, & ita materiâ nondum coctâ accidunt, sint salutares nec ne? Negativam multi Doctorum fovent, forsan secundùm illud vetus in scholâ Æsculapidum vulgatum: **Quicunque alvi fluor Symptomaticus extiterit, malus censebitur** quod *Taurellus* habet. *(d)* Hâc quidem de causâ, quia excretiones Symptomaticæ fiunt, naturâ saltem ab humoribus vitiosis nimium irridatâ, quæ intempestivè id est, ante coctionem & boni à malo separationem, ad expulsionem incitatur? Atque sic ob humorum bonorum evacuationem & evacuationis difficultatem æger valdè læditur. Verumenimverò, sicuti hoc simpliciter falsum est, omnes alvi dejectiones symptomaticas esse salutares; ita quoq; haud absolutè verum videtur, omnes illas esse insalubres. Nullus sanè Medicinæ nostræ addictus tàm ignarus, ut eum aphoristicum illud *Galeni* fugiat: omnes malas excretiones (symptomaticas intelligit,) **si commode prodeant, ad bonum pervenire exitum.** Salutariter autem excretiones prodeunt, si primâ statim febris invasione mineram malignæ putredinis Naturâ ad expulsionem à materiæ pravitate stimulata dejiciat. Nam si naturæ Minister mox in principio turgentem materiam commodè expellere potest, ut ex Scholâ Hippocraticâ liquet, *(e)* cur ipsa Domina, quæ tamen sui diligens est conservatrix, illud tutò ac commodè, immò multò commodiùs præstare non posset? inprimis quia tunc temporis materia est exigua, naturæ tamen valdè molesta, *referente Clarissimo nostro Sennerto (f.)* Nihil certè aut parum interest, quod nulla præiverit coctio, quoniam malignitas, nihil in se habet, quod sejungi vel in substantiam naturæ convenientem mutari posset. Ideoque optimum erit, si primo statim tempore & antequam in humo-

rum massâ commisceatur intimius, latiusq; per eam sese diffundat, utilioris etiamnum materiæ portioni adhærens, procul abigatur? (g) Et licet quod aliquid utilis materiæ evacuatur, & excretio Symptomatica graviora habeat symptomata conjuncta, quam Critica, tamen paucum erit, quia ista materia vitiosa sanguini tunc non est exacte permista, ideoq; præcipuè evacuatur noxia; & vires quoq; eam ferant, quia partes principes eâdem materiâ noncum alte sunt infectæ. Propterea eorum sententia veritati proximior videtur, qui sentiunt quasdam excretiones alvi Symptomaticas esse salutares. Adfirmat quoq; hanc sententiã ultrà datas rationes quotidiana multorũ experientissimorum Medicorum observatio. Antiqui maneant intacti. Ex recentioribus vide Forestum *l. 2. obs. 13. Rulandum Histor. curat:* de Iue Vngari *pag. 200. & Histor. 19. pag.* 267. Fonsecam *Tom. 1. Consult. 47. pag. 315.* Horstius *lib. 1. observ. 28. p. 49. & alios.* Superfluè controversiam hanc ex *Trincavello* & *Vallesio* conscripsit. *Johannes Baptista Sylvaticus* (h) cui illo placet, accedat.

[(a) Petrus Forestus *lib. 22. observ. 3. in Schol.* (b) Alexander *lib. 8. c. 5.* (c) Heurnius *lib. 11. Instit. Medic. c. 2. p. 113.* (d) Nicolaus Taurellus *in methodo medic. prædict. p. 3. de ventric. affectibus p. 634* (e) Hippoc. *lib. 1. aphor. 22. & lib. 2. aphor. 29* (f) Sennertus *lib. 2. de febribus c. 6. p. 102* (g) Simon Simonius *in artific. curand. pestis metho. lib. 1. p. 29.* (h) Johann Baptista. *Sylvat. controv. 25. p. 126.*)

XXIX.

Nunc signa specialia sunt perlustranda, quæ desumuntur I. à subjecto. In omni affectu, quo plures nobiliores & digniores laborant partes, eò periculosior ille censetur. Fluxus hic Alvi Colliquativus est, qui non solum Intestinorum, Renum, Epatis verum inprimis Cordis, immò omnium totius corporis partium solidarum proximum alimentum crassius, immò substantiam ipsam adipôsam & carnosam cum suo humido influente & insito à calore igneo Colliquefactam ob Retentricis labefactationem excernit: inde summa totius habitus extenuatio, insignis virium defectus, multæq; vigiliæ.

Quapro-

Quapropter pessimus, & periculosissimus censetur. Siquidem malum totius, malo partis est deterius.

XXX.

II. A causis. Fluxus Alvi Colliquativus, si supervenit Hecticam, periculosus & plerumq; pro mortifero judicatur: arguit enim imbecillem facultatem Retentricem & totius corporis Colliquationem, siq; perduret, ægrotantis interfectionem. (a.) Ex vehementissimo calore aut malignitate, quum accidit, (ut in febribus ardentibus & pestilentibus) res cum summo periculo est conjuncta, raroq; ægri convalescunt. (b.) siquidem quum calor ille febrilis igneus & malignitas per se ad hominem jugulandum sint satis valentes, eo faciliori modo id efficiunt, si fluxus talis vires admodum prosternens accedat. Secundum autem intensionem & remissionem caloris majus vel minus periculum significatur.

[(a.) Petrus Forestus *lib. 4. de feb. obs. 12. in Schol.* (b.) Sennertus *de febribus lib. 4. c. 18. p. 584.* (c.) Petrus Holtzemius *lib. 1. Progn. vita & mortis c. 41. p. 109.*

XXXI.

III. Ab excretis. Dejectio alvi exigua, glutinosa, subcrocea, candida, levis mala est, exitiosior adhuc opima ac fœtida: (a.) quia non solum pinguedo, verùm ipsa etiam substantia carnosa, â calore igneo & putrido est corrupta & colliquata. (b.) Hinc recentiores ab Hippocrate & Galeno informati, ipsâ experientiâ confirmati scribunt: Pauci servantur, quibus in febribus acutis fiunt dejectiones pingues, subcroceæ, virides, admodùm graveolentes. (c.) Proinde Fluxus Alvi Colliquativus febri ille consectarius, qui exiguâ, pinguia, graveolentia excernit, pro pessimo & lethali â nonnullis habetur: (d.) siquidem summam notat virium debilitatem, & virtutis læsionem, summamq; partiũ â calore igneo colliquatarum putredinem & malitiam. (e.) Verum omnis Fluxus Alvi Colliquativus proprius excretiones dejicit quidem exiguas & pingues, sed non omnes graveolentes: propterea alter altero erit periculosior. Hinc Galenus (f) scribit: Excretiones pingues sunt quidem

 pravæ,

pravæ, non tamen omninò exitiales; quia non perinde est adipem colliquescere & carnem colliquescere, Ideo si pinguedo colliquatur malum, si carniformes partes periculosum: deinde fluxus quo copiosior & graveolentior, eò deterior & periculosior, quia major recessus â naturali statû, majorq; vehementia. Essentiæ & facultatis læsio (g.)

[(a.) Hippocrates 2. *Progno 21. & 22.* (b.) Galenus *com. 2. in Prognos.* Hippoc. *c. 21. & 22.* (c.) Sennertus *Instit. maj. lib. 3. p. 3. c. 6. p. 729*, Johannes Oberndorff von der Ungarischen Kranckheit *c. 5 p. 51.* (d.) Petrus Holtzemius *in Progn. vita & mort. li. 1. c. 41. p. 109.* (e.) Sennertus *loco jam laudato.* (f.) Galenus 3. Hippo *de morb. vulg. c. 3. p. 147.*]

XXXII.

IV. Ab ægrorum viribus. Pueros & Mulieres si invadit **Fluxus alvi Colliquativus** valde illi periclitantur, tàm quia calidũ eorũ in molliori asservatur habitû, qui ut facillimè sic velocissimè colliquatur, & ita eorum vires citiùs præter modum resolvuntur, quæ aliàs teneri; quàm quod præscripto minùs obediunt. In senibus magnum quoq; est periculum, imò lethale, immanitas enim causæ denunciatur, quæ frigidum hoc corpus in flammam abripit: & quia in iis humidum ad vitam necessarium jam verè exspiravit; (a.) hinc vires eorum effætæ, quæ vehementiæ causæ resistere nequeunt; sed si quæ sunt relictæ, magis hoc fluxu destruuntur & planè extinguuntur. Mediæ, qui sunt ætatis, si temperamentum accedat, quia non tàm citò fatigantur, tàm vehementer quoq; non periclitantur. Mulieres, quàm Viri, senes & pueri, quàm Juvenes in ætatis vigore consistentes, difficiliùs curantur.

[(a) Sennertus *instit. maj. li. 5. p. 2. sect. 1. c. 2, p. 108.*]

XXXIII.

V. Ab eventu, Quid deniq; boni aut mali de hoc **Fluxu Alvi Colliquativo** febri consectario, divinandum ex dictis jam abundè patet, eum esse & periculosum & curatû difficilimum. Nam 1. est symptomaticus. 2. dejicit materiam non excrementitiam sed alimentarem. 3. Corpus subitò præter modum

dum extenuat. 4. Spiritus vitales dissipat 5. Syncopen excitat. Verùm an protinus sit conclamatum, & in omni fluxu colliquativo mors statim cum Riolano (*a.*) prædicenda, non iniquus in eum est, qui dubitat. Tutius est periculosis in affectibus judicium suum suspendere, nisi firmissima prostant signa, quàm temerè quid prædicere, quia duplex est morbi eventus, ne falsus deprehendatur. Certum quidem est hoc; periculosus est, simulq; dubius, sed non statim quoque lethalis: Difficile curatur, curatur tamen, si non in omni, saltem in quibusdam. Nam (1.) non modò invadit pueros, mulieres, & senes, verùm etiam Juvenes, mediâ ætate florentes, quorum vires adhucquid ferant. (2.) Non statim colliquatur caro, sed priùs pinguedo. (3.) Neq; in omnibus calor adest vehementissimus putridus & malignus, sed & in nonnullis â putredine immunis & benignior. (4.) Nec deniq; omnis Fluxus Alvi Colliquativus est copiosus, sed aliquis etiam potest esse parcus? Atq; hanc sententiam satis firmat, quod virum sexagenarium ut & alium senem, qui pinguia & fœtentia simul dejecerunt, feliciter sanitati restituerit Forestus. (*a.*) Si itaq; Senes ab hoc periculoso fluxû liberati sint, multò facilius vel felicius Juvenis floridæ constitutionis, cujus pinguedo â calore etiam putrido colliquata excernitur, reconvalescentiam habebit, Quapropter non in omnibus in proqinquo mors prædicenda, sed illis, quorum vires planè sunt prostratæ, nec ulli medicamento fluxus cedit, sudorq; tenuis, & syncope supervenit.

[(*a.*) Riolanus *tom. 3. sect. 2. c. 49.* (*b.*) Forestus *lib. 2. obs. 60. & lib. 21. obs. 15.*

XXXIV.

Cognitâ jàm hujus sævissimi affectus Naturâ, Causis, Signis tàm Diagnosticis, quàm Prognosticis, superest deniq; ut miseris & fere desperatis solatium â benignâ arte Medicâ, quæ nulli suam denegat operam, adferamus: quod si non planè malum exstirpet, vires tamen recreet ac symptomata demulceat: Hoc ut salutariter fiat, summè illud magnum Æsculapidum Scholæ sacrum veneramur: *μὴ τόλμῃ μᾶλλον ἢ γνώμῃ ὑπερβατῶς* Itaq; omnem nostram curationem Indicationum legibus submittimus, quo Dogmaticè procedamus.

XXXV. In-

XXXV.

Indicationes autem considerandæ sunt. 1. sub notione ipsius affectus. 2. sub notione affectus causarum. 3. sub notione virium. Illa Curatoria jubet, ut affectus præter naturam quàm citissimè profligetur. Et quia in complicatis vehementius indicans, seu primum urgens curationem extorquet, præstat illud hîc fluxus alvinus, qui adstringētia urget. Ita Præservatoria sublationem causæ imperat. Est vero hujus fluxus causa intemperies partium solidarum ignea, easq; colliquans. Quæ si simplex refrigerantibus & humectantibus, si cum putredine, putredini resistentibus, si cum malignitate alexipharmacis compescitur.

Morbi ex iis curantur, ex quibus oriuntur; Hermeticorum dogma est. (*a.*) Hinc morbus 🜍reus nullo ⊖le, aut ☿rio rectè & per se curatur. (*b.*) Et sal solummodo per salem vult curari. (*c*) Proinde etiam noster affectus, quia ex ⊖le, resoluto provenit curam secundum illos indicat per ⊖lem coagulativum. Sal nimirum primò rectificandus esset & resolutus ab integro separandus, deniq; 🜍 accendens per 🜍 restinguens corrigendum.

[(*a*) Hartman. *disp. Herm. 8. p. 126.* (*b*). *Idem in notis ad* Crollium *p. 440.* (*b.*) Paracelsus *li. 1. de* 🜿*ro tract. 3. c. 1. p. 400. & lib.* 1 *paragraph. de morbis dissolutis.p.* 181.]

Hæc deniq; vitalis virium custodiam respicit. Quæ quia in hoc fluxû præter modum sunt prostratæ per alimenta & appropriata medicamenta corroborantia conservari postulant.

XXXVI.

Ut itaq; Indicantibus quoq; satisfaciamus, Indicatum, sive τὰς τῶν ἰαμάτων ὕλας secundum doctrinæ ordinem ex usitatis hauriemus fontibus, Chirurgico, Pharmaceutico & Diætetico.

XXXVII.

Chirurgico. 1. Venesectionem. Utrum vero Phlebotomia in Fluxu Alvi Colliquativo febri consectario habeat locum, nec ne? controvertitur. Respondemus, locum neq; ratione causæ habere adversamur Galeno scribenti; (*a.*) saluberrimum

ximum esse' mittere sanguinem in febribus putridis. Et *Forestus* (*b*) adfirmat, se in eiusmodi affectu non absq; commodo sanguinem misisse. Dicimus locum habere, eandem Maleam ferire videmur, cum idem *Galenus* noluerit, dicens: (*c*) In Fluxu alvi non est secanda vena: quod *Galeni* decretum suas patitur limitationes. Fluxum autem Alvi Colliquativum quod concernit, in eo quia vires etiam insitæ periclitantur, quæ aliàs semper sunt observandæ, venæsectio nec requiritur, nec permittitur. Accedit his, quod humor, qui excernitur, non sit excrementitius, sed alimentaris, qui reparationem non detractionem postulat, (detrahimus autem, quando sanguinem evacuamus); suffragamur ergo doctissimo *Fonseca* (*d*) affirmanti venæsectionem nullum hîc invenire locum, quoniam, ubi febris est cum Alvi Fluxû præsertim vires dissolvente, non opus est aliâ evacuatione. Periculo enim addere periculum temerarii est. Febris tamen essentia & ægri constitutio semper est observanda.

[*a.*) Galenus 2. *meth. c. 15.* (*b*) Forestus *lib. 7. de febri. obser. 33. in schol.* (*c*) Galenus ad Glauconem *1. c. 14.* (*d*) Fonseca *Tom. 2. Consult. 87. p. 454.*]

XXXVIII.

Cucurbitulas sine scarificatû ut super Umbilicum affigantur, ibiq; per quartam horæ partem hæreant, in alvi fluxus generibus valde commendat *Petræus.* (*a*) *Heurnius* (*b*) dorso admoveri suadet: cui *Lælius* à Fonte assentire videtur (*c*) Illis enim Fluxum sistere intendunt.

[*a*) Petræus *in Agonism. diss.* 10. *th. 41. p. 205.* (*b*) Heurnius *de febrib. c. 15. pag. 58.* (*c*) Lælius à Fonte *Consult. 73. p. 429.*]

XXXIX.

Ex Pharmaceutico illo largifluo fonte scaturiunt varii præsidiorum in ægrotos rivuli. *1.* Purgantia. An verò & ea quendam locorum in hoc Fluxu alvino obtineant? non video. *Avicenna* (*a*) docet, ventrem in solutione ventris solvere timoris plenum esse. Magni certè momenti est, dictum hoc in Fluxu Colliquativo, Siquidem in eo non superfluitates

humorum, non humores excrementitii, sed alimentares, imò partes solidæ ipsæ, pinguedo & caro dejiciuntur. (b.) Quæ quò copiosiùs evacuantur, eò majus imminet vitæ periculum, qui retineri debet non evacuari. Jam verò medicamentum purgans, non tantùm non inhibet, sed & Colliquationem auget. (c) Propterea purgatio minimè convenit: Non enim materiæ Colloquatæ, quam aliàs natura sponte educit; nec Colquandæ, quæ omninò ad vitæ salutem retinenda. Deinde quia hoc in affectu virtus est languida, majoribus remediis, quale purgatio censetur, (d) abstineri jubet *Forestus.* (e) Nam cum purgatio vix sine virium labefactatione fieri potest, vires, quæ alias debiles, magis prosternerentur: immò metus esset, ut purgatione planè dejicerentur? Concludimus ergò Purgantia imprimis electivè talia in fluxu alvi Colliquativo (purè) nullo modo convenire. Si verò humores vitiosi & putridi huic fluxui copiosè conjungerentur, & qui purgationem urgerent, diligentissimè attendendum (quia aliàs plus valet carnis Colliquatio ad illius usum prohibendum, quàm humor vitiosus ad evacuandum) ut medicamentum sit leve & leniens, simulq; hecticam respiciat. Exhibeatur Manna electa. Syrup. Rosar. solutivus Chymicus Fabri (f) diaprun. lenitivum. Laudantur Tamarindi, quia modestè excludunt, & una naturæ student moderando fervorem æstumq; succorum ac partibus robur addunt: ut ℞ Pulpæ Tamarindi ℥ ß. Conserv. Ros. ʒ ij. Santal. odorat. ℈ ß. Syrup. Rosar. solut. ℥ j. M. pro dosi (g) vel ℞ Pulpæ Cassiæ, caricum pingui: Prunor. Damasc. recens extract. super. decoct. foli: sennæ vel flor. & fruct. an. ʒ ij. Conserv. Rosar. cum manna ℥ ß. M. pro dosi. Crem. ♀ ℈ j. in jusculo Tenzelius exhibet. Quod si verò acrimonia humorum adesset, ne intestina exulcerentur: Clysteres refrigerantes, humectantes, & lenientes. *Sennertus Forestus* & alii suadent (g) ex herbis emollientibus & refrigerantibus, ut Malva, Althæa Branc. Ursin Mercul. Beta, Parietar. Lactuc. Solan. Endiv. Portulac. semperviv. adde semina quatuor frigida majora & minora: Semen fœnugræ. Lini. e. g. ℞. Herbæ Malvæ. ☿rial. an. m. j. Lactu. Portulac. plantag. an. m. ß. flor. Violar. Rosar.

Nymph.

Nymph. an. p.j.Sem. fœnugr. Cucurb.an. ℥ß. coque in deco-cto hordei q.s.Colaturæ ℞ ℔ j.(pro ratione ætatis & ſexus)Caſs. pro Cyſteribus vel elect.lenit. ℥ß. ſacchar. rub. ℥j.m.f.Clyſter.

[*a*) Avicenna *fen*.4. *lib.1*, *c*.4.(*b*)Hercul. Saxon. *lib. 3*, *Practi*, *c* 20.*p*.249.(*c*) Petrus Salius *Diverſus de febri peſtil. c. 24. p.188*. Fonſeca *Tom.2. Conſult.78.p*.454.(*d*) Sennertus *Inſtit. major. lib.5. part.2. ſect.1. c.5. p*.1109. (*e*)Foreſtus *lib.2. de feb. obſerv.40. in ſchol.*(*f*)Petrus Johann Faber *in Myrothec. Spagy. lib. 6. c. 2. p. 255*.(*g*) Heurnius *de feb. c.15. p.58*.(*h*) *Tenzelius in Phil. part. 2.p*. 16.(*i*) Sennertus *lib.3. Pract. medic. part. 2. ſect.2. c.6. p*.309. Foreſtus *loco jam citato*.]

XXXX.

Quoniam verò omnia vitæ & ſanitatis gratia à Medico inſtituuntur, rectiùs obſervatur, ſi, quod maximum vitæ periculum minitatur, priùs removeatur: idque diximus in theſi 35. **Fluxum alvi Colligativum** præſtare. Nam niſi Medicus convocatus primo fluxui corpus fatiganti ſuccurrat, ſed ad cauſæ ſublationem curam dirigat, priùs vitæ ægroti, quàm cauſa morbi tollitur, quia iſta admodùm difficilioris & longioris eſt curationis. In Controverſiâ quidem eſt, an **Fluxus Alvi Colliquativus** ſtatim ſit cohibendus, præſertim ſi materia per Colliquationem ſimul prava exiſtat. Verum enimverò, in omni Excretione præ reliquis duo notanda, **quid & quomodo** excernatur. Cum itaque in hoc fluxu inſolenti & febri conſectario, materia alimentaris dejicitur, & quidẽ cum inſigni virium læſione, maximè hîc adſtrictionem urget: ſecundum illud Dogmaticum: **Omnis Fluxus ex utiliũ Colliquatione cohibendus:** aliàs fatiſcunt vires, ægerque extinguitur. Atqui licet, quod ratione materiæ, utpote, quæ ſimul vitioſa, nec planè malus, nec ideò ſiſtendus, tamen ratione pravorum accidentium, quæ illum comitantur, & pravus eſt, & cohibendus eſt. Propterea noſtram quoque curam ſtatim ad fluxum dirigimus, & tàm internis quàm externis. Notandum autem, dum alvum ſtringimus, uſum remediorum unà inire debemus, quæ & temperant viſcerum calorem & leniter ad-

ſtringunt, ſi exigius; validius verò, ſi effuſior. Prioris generis ſunt: Conſerv. Roſar. bolus armenus. C. C. uſtum præparat: Oxyſacchar. Syr. Portulac. de limonibus, acetoſit. citri, Granator. Ribium, qui & adſtringunt & putredini ac malignitati reſiſtunt: Aq. Roſar. Portula. Acetoſæ, Poſterioris generis ſunt: Conſerv. Roſar. antiq. diacodon. Philonium: Trohis: de carabe. ſpodio. terra ſigillatâ. Extr. Tormentillæ, ſymphyt. maj. ſyr. cyd. de roſis ſiccis, de ſucco Plantaginis. Chymici valdè laudant Tincturã Smaragdi veram (ſi quis habet) quia & adſtringit & corroborat. Coralliorũ, Syrupus corallinus Turqueti correctus. Crocus ♂tis. ejus oleum & eſſentia Crollii. ⊖ coralliorum Fabri. Extract: glandium Querc. cum Spiritu proprio: Mixturã Myrtillo: Spiritus terræ ſigillatæ. Cõmendantur quoque ſyr. de agreſta, Myrtin. Aq. Plantag: Centinod. Lac Chalybeatum, ferratum. Formulæ ex auctoribus colligi poſſunt. ℞. Conſerv. Roſar. acetoſ. an. ℥ j. diacydon. ſine ſpeciebus ʒ iij. Rob. ribium. terræ ſigillatæ. C. C. uſtu, præpa: an. ℈ ij. cum Syrup: Cydon. fiat Electuarium. *(a) Foreſtus* addit perlar. & coroll. rubr. ſubtiliſsi. tritor. an. ℈ ij. vel ℞ Syrup. Granat. Berber. an ℥ j. Tincturæ. Roſar. ℥ ß Aq. Tormentill: Plantag an. ℥ j. m. s. Stärck vnd Krafftſafft, vel ℞ Radic. Tormene. ʒ ß. corall. rubr. præpar ʒ j Terra ſigillat. Tragacanth. C. C. uſti præpa. an. ℈ j. Raſur. Eboris. Boli armen. præpar. an ℈ ß Nuc. moſchat. maccs. ppt. â g. vj. m. f. per doſ. ʒ ß. in juſculo (*b*) vel ℞ Corall. rubr. ʒ j ß. Margarit ℈ ij. Roſar. rubr. ℈ j. Spod. ℈ ij. in tenuiſsimum pulverem redigantur & ▽ Roſace. deſtillata in arena in alembico vitreo ſæpiùs laventur & exſiccentur hujus pulv. ʒ j. exhibe. cum cereviſia in qua Chalybs ignitus fuit extinctus. (*c*) vel ℞. Aq. Roſar. acetoſ. an. ℥ iij. Portulac. Plantag. an. ℥ j ß. Trochiſc. de terrâ ſigillat ℈ ij. Extra. Tormentillæ ℈ j. Marga. præpara. de gem. frigi. an. ℈ ß. Syrup. Granat. Cydon. an. ℥ ß: Corall. rub. ʒ j. m. s. Stärck Julep. vel ℞. Amygdal dulc. ʒ ij. ſan. 4. frigid. maj. excort. an. ʒ ß. papau alb. portul. an. ʒ j. in aq. Roſar. ℥ j. Plantag. Tormen. an. ℥ ij. f. l. artis emulſio add. Troch. de ſpodio. ℈ j. C. C. uſti præ-

pa. ℈ ij

pæ ℈ij. Marg. præpar. de gemmis frigidis an. ℈j. Manus Christi cum perlis. ʒß. s. Stopff und Stärckmilch.

Externè adhiberi possunt, oleum violar. Rosar. Myrtill. Cydoni. Myrtin. Mastichin. Nucis Mosch. Unguent. Resumpti. Infrigidans *Galeni*. Emplastr. de Masticho. Diaphœniconis frigid. de Cydoniis. de crusta panis e. g. ℞. Emplastr. de crustâ panis ℥vj. diaphœnic. ℥ij. Malaxetur cum oleo cydonior. q. s. fiat Emplast. In malignis. ℞. Theriac. Andromach. ʒj. pulv. Torment. ℈j. ol. nuc. mosch. expres. Extr. Torm. an. ℈j. Extend. super alutam s. Nabelpflaster. Et quia somnus omnes evacuationes, excepto sudore, supprimit, imperandus ille, quibus verò provocetur, Thes. 45. satis exhibet.

[(*a*) Sennertus Prax. lib. 3 part. 2. sect. 2. c. 6. p. 309. (*b*) Horstius von der hitzigen Kranckheit *pag. 41.* (*c*) Forestus *lib. 4. observ. 7.*]

XXXXI.

Et quoniam vires in **Fluxu alvi Colliquativo** admodum debilitantur, cùm nimirum & cordis & omnium partium solidarum, proximo earum alimento colliquato, humidum primigenium consumitur. Hinc admonet Hartmannus (*a*) in fluxionibus alvi præsertim malignis constringendis, non tàm respiciendum esse ad restrictiva, quàm confortativa, sine quibus plus sæpiùs peccatur, quin etiam malum exaggeratur. Et observarunt Practici naturam corroboratam haud rarò absq; alio adjumento morbum depulisse. Ideoq; & **Analeptica** adjungimus, ita tamen ut iis semper quoq; causa mali observetur. Præscribi autem possunt sequentia aut similia. ℞. Pinea: excort. Amygdal. dulc. an ʒij. sem. 4. frigid. major. excort. an. ʒj. (si cum malign. sem. citri aquileg. acetosæ.) papav. alb. ʒij. Aq. Rosar. Fragar. Borrag. an. ℥iij. (citriæ) fiat leg. art. Emulsio edulcoretur Man. Christ. perlat. ℥ß. ad potest: C. C. ust. præpa. ʒß. Coral. alb. præp. ℈j. Essen. Citri ʒij m. s. Stärck und Krafftmilch/vel. ℞. Aq. Fragar. acetosæ. an. ℥iij. Buglossæ. Rosar. â ℥j. Corall. rubr. præpa. spec. de gem. frigid. an ℈j. Confect. alkerm. (si fluxus permittat.) ʒß. Vini granator. ℥j. Syrup. Ribium acetos. citri. an. ℥ß. Spir. ⊕li ♂tis ad gratam aciditatem s. Stärck Julep

 vel

vel. ℞. Conserv. Rof. ⊕lat. ℥ij. Borrag. Acetofæ. â ℥j. carn. citri. ʒvj. (ratione Hecticæ Portulac. ratione ardent. Violar.) Radic. Cichor. cond. ℥ß. (Scorzon) Electuar. lætific. Galen. ʒiij. Trochis. de fpodio ℈jß (fi ingrat9 fapor nō deterreat) fpec. arom. rof. ℈j. Marga. præp. Corall. præp. â ℈ß. fucc. Citri ℥ß. (portul.) Syr. de frag. ℥j. Mofchi g. ij in 🜄 Cinam. folut. m. s. Stärcklattwerge / vel ℞. fpec. diamargarit. frig. de gemm. frigid. an. ʒ ß. Cordial. ℈ij. C. C philofo. calc. ʒ j. fpec. confect. refumtiv. ℥ ß. terræ figil. præpa. Boli armen. præpa. â ℈ j. Magift. coral. margat. â ℈ ß. Macis. acet. rofar. infuf. & exficcat. ℈ jß. Manus Chrifti cum perlis ʒ iij. Ambræ. gr ij. fol. ☉ num. 1. m. s. Kräfftiges Stärckpulverlein vff etliche mahl. Exhiberi quoque poteft Pafta illa regalis, quæ â Forefto ita defcribitur. ℞. Pulpæ Capon. Perdic. an ℥iij. Amygdal. dulc. in aqu. calid. Rofar. macera. & depilatar ℥iij. Pinear. recen. lotarum in 🜄 Rofar. ℥ß. Phifticor. ʒij. terantur ultimâ contritione addendo Gumm. arabic. Tragacanthi an. ʒ ß. Spec. diarrhod. abb. diatraga frigida ℈ jß. Spec. diamargar. frigid. ℈j. diapenid. ʒj. Conferv. violar. borrag. an. ℥ ß. Confer. Rofar. ʒij. pulv. Cinamo. electi ℈ j. manus Chrifti cum perlis ℥iij exigua aq. Rofar. adjecta fiat pafta Regalis foliis ☉lis obducta. Commendantur Morfuli Herculis Saxoniæ (*b*) Tabul. Plateri (*c.*) Item exhiberi poteft Aquæ virtutis Cochlear. 1. vel aqu. Capon. coch. 1. quarum defcriptiones inferius videbis. Confectiones reftaurativæ pro Cæfare Maximiliano â Cratone præfcriptæ ℥ß. Et quæ alia hinc inde ex Practicorum libris colligi poffunt. Chymici extollunt Quintam effentiam Perlar. Capon. Fabri Syrup. & Electuari: Margarit. Id. Tincturam croci. Effentiam ofsis d. Cord. Cerv. Mixturam Rubi Idæi Salæ. Spiritus Panis valdè laudatur. Hujus defcriptiones, quia ubiq; inveniuntur, addere nolui.

[(*a*) Hartmannus *in notis ad Crollium p. 440.* (*b*). Hercules *Saxoni. lib. 8. Pract. de febrib. p. 728.* (*c.*) Felix Platerus *de febrib. p. 189.*]

XXXXII.

Ut itaq; febri, quoq; idoneis fuccurramus remediis, utpote â cujus calore igneo, **Fluxus Alvi Colliquativus** excitatur: obfer-

observare primò est; an calor sit simplex hecticus, an verò putridus simul aut malignus? ne, dum uni prodesse studemus, alteri magis noceamus. In omnibus tamen hecticam semper observemus. Generosiora illa remedia venæsectio & purgatio an & quomodo hîc conveniant, thesis 38. & 40 pluribus explicant. Hæc saltem, quibus calor igneus seu intemperies partium solidarum fervida refrigerantibus & humectantibus sit compescenda, Idq; tàm internis, quam externis, demonstrat. Intra corpus assumi possunt: Syrup. acetos. simpl. de limonibus, de acetos. citri Aurantiarum. Si corpus merè biliosum sit, Practici, ex sententia Hippocratis, disuadent Syrupos, & res mellitas, nisi aquis convenientibus plurimùm diluantur? Aq. Endiv. Violar. Portul. Acetos. Cichorij Rosar. (Plantag. Tormentillæ) scabiosæ. Conser. Acetosæ Acetosellæ. Violar. Nymph. Buglossæ Borrag. Flor. Cichorij Caul. Lactuc. Hispani. cond. Caro cucurbit. cond. Caro citri. species Diarrhod. abb. Diatragacanth. frigid. Diacorall. Diamargarit. frigid. Diatrionsant. Cordial. temp. Manus Christi cum perlis &c. vel ℞. Herb. sonch. Endivi. Cich. dent. leon. Portul. coq. in 🜄 simpli. adde Syrup. Granato. malor. aurant. lim. citri pro ratione causæ, Heurnius in febri. malig. quæ fluxu fatigant, decoctis adjicere jubet magnam copiam semin. papav. & ejus capitum cum scordio, carduib. scabios. semin. citri. acetos. flor. buglossæ, acoreq; limonum adjecto, Syr. ribium aut Cydoniorum. Variæ remediorũ formulæ ad ægroti palatum concinnari possunt. e. g. vel ℞. Aq. Acet. Viola. Buglos. an. ℥ij Rosar. Portulac. an. ℥ j. (si cum maligna adde Citriæ) boli armen. præp. C.C. usti præp. an. ʒ ß. Coralli rub. præp. ℈ j. Syr. acet. (si cum putrida aut maligna Syr. acetos. citri. granator.) Julep. Rosar. an. ℥ ß. Spir. 🜍 ad gratam aciditatem m. f. kühlender Julep / vel ℞. Conserv. acetos. viola. flor. Nymph. an. ℥ j. Borrag. ℥ ß. (si cum maligna flor. melis. flor. citri) Caul. lactuc. Hispan. cond. ʒiij. spec. diamarg. frigid. ʒj. Cordial temperat ʒ ß. Hyacinth. præp. ℈ j. Syr. acetos. citri de limonibus (in malignis) Portulac. an. ℥j. succ. ribium & granat. ℥ß. m. f. Electuarium molle. Ex Chymicorum sententiâ Tinctur. Rosar.

Violar.

Violar. Cichorij. Meliſs. Arcanum ☉ ad ℈j commendat Theophraſtus. (*a*) Ex dogmaticorum ſuppellectili hæc & alia pro lubitu repeti poſſunt. Notandum tamen, ſi hectica non ſit ſimplex, ſed cum putrida mixta, ut putredini reſiſtentia, ſi cum maligna venenatis ſeminibus adverſantia, admiſceantur.

[(*a*) Theophraſtus von den Bergkranckheiten *cap. 6. pag. 660.*]

XXXXIII.

Inter ea, quæ Externè corpori applicantur, in primis laudatur Balneum aquæ dulcis, quod ſi rectè adminiſtretur, convenientiſsimum eſt, quia refrigerat & humectat. Et quo felicius procedat, coquantur in aq. Radices Altheæ, Malv. Violar. Branc. Urſin. Portulac. Bugloſſ. cum radicibus. flores: Chamæm. &c. Alij ratione fluxus commendant Balneum ex aquâ in quâ ſcoreæ ♀ris vel chalybs fuit extinctus. Verùm in omnibus externis maximâ circumſpectione opus eſt: videndum enim ne, cum calorem temperare frigidis putamus, poros occludamus, & ſic caloris præter naturam effluxum penitus impediendo intus calorem magis incendamus, & fluxum colliquativũ augeamus. Convenit Balneũ ſi hectica ſit ſimplex; in noſtro affectû (ſi concedẽdũ) mora in eo ſit brevis, ſi verò conjũcta cũ putridâ, minimè convenire Practicorũ eſt obſervatio. Non frigidum, quia retinerentur excrementa putrida; non calidum, quia corpus magis colliquaretur. Epithemata vero refrigerantia Cordis & Epatis, ut & inunctiones utiliter ſuadent. Tutius ea & melius quoq; adhibentur, ſi temperata, quàm actû frigida: hoc enim modo calor ad interiora nec repellitur, nec augetur, ſed facilius eorum vis penetrat, & per poros cutis patentes calor febrilis exſpirat. (*a*) Confici poſſunt ex aquâ Roſarum, Portulac. Nymph. Scabio. Borrag. Bugloſſæ Fragar. citri. Meliſsæ. Virtutis. Carbunculi: ſi ad Epar addi poteſt, aqua Cichorij. Lactuc. Endiv. Solan. Hepatic. ſucc. portulac. ſemperviv. Endiviv. Limon. Citri. loco aceti, quod Platerus (*b.*) ob ſiccitatem interdixit. Unguent. Roſac. Infrigidans Galeni, oleum Roſar. Violar. ex ſeminibus cucurbita. ſpec. Dramarg. frigid. diarrhod. abbat. ad Epar Species diatrionſant. Pulv. Cort. citri. ſem. Baſilicon. contuſum in malig-

nis:

nis: Alii addunt Rasur: Eboris. C.C. & alia, an verò ea magnagnarum virium sint in externis, liberum reliquo. Præscribi autem possunt tales formulæ: ℞. Aq. Rosar. fragr. Portulac. Borrag. an. ℥ij. Citri. Melifs. an. ℥j. virtut. ℥ß. Spec. Cord. ʒj pulv. Cort. citri ʒß. succ. citri ℥ß. m. pro Epithemate cordiali in hecticâ cum malignâ. Vel ℞. Aq. Rosar. odorat. Cich. Hepat. an. ℥ij. Portulac. ℥j. succi semperviv. ℥ß. Spec. diatrionsant. diarrhod. abb. an. ʒß. succ. lim. ℥ß. m. pro Epithemate Epatis. Vel ℞. Unguentum rosat. Mesue. ℥ß. (in malignâ Mithrid. spec. liberant) Spec. Cordial ℈ij. Camph. gr. jv. ol. Rosar. q. s. fiat linimentum cordiale. Vel ℞. Unguent. Infrig. Galen. ℥ß. Rosat. Mesue ʒij. Spec. diatrionsant; diarrh. abb. an. ʒß. ol. viol. ʒß. fiat linimentum ad Epar. Ex oleo Rosar. violar. mucilag. seminis Althææ fiat linimentum ad spinam dorsi, pro siccitate totius corporis, ut asimulatio in extremis partibus fieret melius. (*a*) Locum habere potest Unguentum à Paracelso (*b*) præscriptū. ℞ Unguenti Murmētor. ℥ijß. medul. bovis ℥ß. Taxi. ʒij olei Amygdal. amar ℥iij. Vini rubr. quantū satis pro decoctione reduc. in form. Unguenti. (*b*) Pulsibus quoque utiliter applicari possunt sequentes sacculi in præscriptis aquis irrorati. ℞. Flor. Rosar. rubr. Violar. Borrag Bugl. an. p.ß. pulv. caryophyl., macis. santal. citrin. ligni Aloes, Rhodii an. ℈j. Croci orient. gr. vj. Ambræ. g. ij. misc. & insuant: in synd. rubra fiant sacculi duo, madefiant in dictis & applicētur.

(*a*) Forestus *l. 5. de feb. obs. 23.* (*b*) Theoph. *l. 5. Paragraph. p. 186.*

XXXXIIII.

Symptomata, quorum in fluxu alvi Colliquativo potissimum habenda sit ratio, sunt virium prostratio, syncope, vigiliæ &c. Virium lapsus, quibus erigendus remediis horum catalogum thesis 41. recenset. Syncope verò quomodo ea removenda videbimus. Oritur autem illa in hoc affectû primò ex spirituum resolutione, ob nimium alvi fluxum spiritus dissipantem, qui propterea cohibendus vel somnum provocantibus, quæ sequens thesis 45. tradit, vel medicamentis adstringentibus, quibus tamen corroborantia simul miscenda v. g. ℞. Boli armen: præpar. ʒj. Trochisci de carabe ℈j. Ex-

tract. Tormentill. gr. xv. in Aq. Cinamo: diaborrag. ℥ß. soluti, spec. Cordial. Margarit. præpar. an. ℈ jß. Manus Christi cum perlis ℥ß. Syrup. Cerasor. cùm flor. Tunic. corall. an. ʒiij. Aq. Rosar. Melissæ Plantag. an ℥ij. fiat mixtura. Et plura alia quæ ex thesi 41. desumi possunt. Hic ea repetere superfluum. Deinde Syncope quoque fit ex spirituum defectu, qui, & ob Colliquationem proximi partium solidarum alimenti spiritibus vitalibus nutritionem subtrahentem & ob calidam cordis intemperiem amplius generari nequeunt. Ideòq; corpus, quàm primùm reficiendum quod commodissimè fit, exhibendo medullam panis vino Granatorum, vel albo generoso & succo pomorum vel Cydoniorum intinctam. Et vix aliquid magis & citiùs vires, quàm vinum reficit. Hinc crassiùs delinquitur in ejus subtractione, quàm in ejus exhibitione. (*a*) Plus enim urgeat Spiritus reficiendo, quàm illa causa prohibendo (*b*) vel exhibeatur Cochlear. ß. Aq. Perlar. *Hartmanni* (*c*.) Vel ℞. Aq. Fragra. Acetos. Borrag. an. ℥j. Melissæ, Citriæ an. ℥ß. corall. alb. præpar. Margarit. præparat. ℈ j. Spec. diamarg. frigid. ʒ j. Manus Christi cum perlis ℥ß Aq. cinamomi ʒ ij. Spiritus Rosar. ʒ. j. m. s. Hertzstärckendes Perlenwasser dos. Cochl. j. vel ℞ Conserv. Rosar. ⊕. Buglos. acetosell. flor. Tunic. an. ℥j. spec. diamosch. dulc. diaxyloaloes. an. ʒß (notetur sexus natura) diamargar. frigid. oss. d. cord Cervi an. ℈ j Confectionis alkerm. vel compl. vel incomplet. (si fluxus permittat) ℈ ij. Syrup. acetos. citri. q. s. fiat Lambile. ℞. Spec. de Hyacinth. Cordial. temperat an. ʒß. diamargar. frigid. diamosch. dulc an. ℈ij. Oss. d. Cord. Cerv. schmaragd. præp. an. ℈j. pulv. Ocym an. ℈jß. Magist. corall. perla an. ℈ß. Amb. g. iij. (in viro) saccha. alb. ℥ß fol. ☉ num. ij. fiat pulvis subtilissimus s. kräfftiges Hertzpulver dos. ʒß. in aq. Carbun. Meliss aut Cinamo. diaborrag. Exterius Facies irroretur aq. carbunc. Rosar. vel aq. cordial. id est, virtutis Rolreuteri Spirit. Rosar. Flor. Aurant Jasmin. Catalonic. vel acet. rosar flor. sambuc. Applicatur cordi & pulsibus sacculi flor. rosar. bugloss. borrag. Violar. Melissæ. Anthos. Pulv. cort citri. caryophyll. cinamom. sem. ocymi conquassato rasur. lingn. Aloes, Rhodii Gallia Mosch. impleti & vino intincti vel linteola aq. Rosar. borrag. Melissæ. Carbuncul. succi citri madefacta.

Chymi-

Chymici extollunt Magisterium Coralliot. Perlar. Tincturam sacchar. croci. spir. coralliot. Quintam Essentiam Melissæ, Essentiam Sanguinis Humani Fabri. Observandum verò semper, ne fœminis sine discrimine suaveolentia adhibeantur.

XXXXV.

Vigilias depellendo, somnumq; introducendo etiam Fluxui alvino succurrimus, neq; causam augemus. Efficimus autem id tàm Externis, quàm Internis. Externa sunt vel manuum vel pedum lotiones, ut ℞ Fol. salic. Lactuc. Nymph. Viola. an. m. j. Flor. Chamæm. p ij. Rosar. Nymph. alb an. p. j. summ. Aneth. mß cap. papav. alb. num. xj. incisis capitibus & reliquis ebulliant. in aq. simplici. in quo decocto lavantur manus & pedes. Vel ℞. Ol. nuc. mosch. ʒß. Spec. diamb. gr. vj. Laudan. opitat. Paracelsi ℈ß. Ol. Nymph. Violar. an g. vij. fiat linimentũ, quo sæpissimè usus fuit Rhumelius (a.) vel ℞. Ol. Aneth. ℈ j nuc. mosch. expressæ ʒj. opii g. iij. Essen. Croci g. ij m. f. Balsamus ad tempora & nares. Vel ℞. Aq. Rosar Lactuc. solan an ℥ij. Melilot. flo. sambuc. an. ℥j. sem. pap. alb. contus. ʒij. anethi. ʒj. aceti rosar. ℥iij. m. s. vmbschlag. Alii gloriantur se felici successu sanguisugas propè aures applicuisse, iisq; remotis vulnusculis opii g. j. cum ol. nuc. mosch. indidisse. Intus exhibeantur. ℞ Sem cucurb. melon. excort. an. ʒj. pap alb. ʒij. Amygdal. dulc. ℥ß. In aq. Portulac. Aq. Hypno. inferius descriptæ Viola. an ℥ijß, fiat l. a. Emulsio. adde spec. diamarg. frigid. ℈j. Julep. Violar. ℥j Spir. Rosar. ʒj. m. s. Schlaf Milch. Vel ℞ Conser. Violar. flor. Nymph. Acetos. an. ℥j. caul lact. Hispani. cond. ℥ '. sem. papav. alb. & si lubet cucub. excort. an. ʒij. Spec. de gem frigid. ℈ij. Syr. de papav. q. s. fiat Elect. molle Ultimum deniq; solatiũ sed præsentissimũ remediũ censetur laudanũ opiatũ cujus descriptionem omnibus aliis præferimus Hartmanni. (b) Exhibere potest hoc vel alio modo. ℞. Laud. opiat. g ij. cum syr. pap. q. s. formẽ duo pilulæ. Vel ℞ Laud. opiat g. iij. in Aq. Portulac. ℥j. syr. papav. ʒ ß. Chymici cõmẽdant Essentiã Syr. papav Tinct. Opii ℈ß. Essent. croc. gr. iij. Plures symptomat. horum & reliquorum curationes ex ipsis fontibus quilibet haurire potest.

(a) Iohann. Cunrad. Rhumel. in Cent. curat. medic. Curat. 98. p. 168.
(b) Hartmannus in Praxi Chymiatri. p. 25.

Sed frustra cum morbo medicamentis tam internis quàm externis pugnaremus, si æger Diætæ immemor, sine lege & delectu quibuscunque obviis cibariis sese exsaturare vellet. Non enim Medicum præstanda præstitisse sufficit, nisi æger suum faciat officium externæq; res ritè sint comparatæ. Propterea ex Diætetico fonte in quô est rerum non naturalium administratio, quæ præscriptis remediis analogicè respondeant, Ægro suademus aerem ad humidum & non nihil frigidum inclinantem, vel naturâ vel arte ita paratum ex herbis & floribus frigidis foliis, salicis, vitis, flor: Nymph: Rosar: sparsis: vel cubiculum aquâ cum aceto mixta conspergatur: vel linteolum aquâ frigida & rosarum madefactum penes lectum suspendatur: Cibus sæpe est exhibendus propter vires, quæ subitò restaurari volunt. (*a.*) sed parum per vices, ne gravet, offeramus. Habeamus autem semper rationem febris, causæ & corporis affecti, monente Pernumia. (*b.*) Cibus nimirum sit εὔχυμος καὶ εὔπεπτος qui refrigeret, humectet & modicè adstringat. Medicorum Parenti Hippocrati duo inprimis auxilia in usu fuerunt: Cremor Ptisanæ, & aqua frigida. Ptisana hordei non colata paratur à Pernumia loco dicto hunc in modum. ℞. Capum juvenem cum hordei excorticati p: iij. Plantag: p: 1. modicum, antequàm ab igne amoveatur, immittendo granorum mali Granati: acidi. p. 1. quod coquatur tamdiu, donec rumpatur hordeum & tenerrimum fiat. Extrahe hordeum & adjecto pauco sacchoro administretur. *Forestus* (*c.*) exhibet sorbitiones ex Amylo & Ptisana, hordeata quoq; cum Emulsione amygdalarum dulcium prius corticibus ablatis. Idem tale præscribit jus restaurans. ℞. Capum deplumatum purgatum, pedem porcinum à pilis optimè abrasum, pedes duos ovillos similiter depuratos vini Rhenensis odoriferi ℥viij, Manus Christi cum perlis ℥iij. Cinamomi electi ʒ iiij (alibi addit succum trium granatorum) coquantur in MB. ut artis est ad horas 9. de hoc tribus singulis horis sumantur 4. cochlearia. Plura hujus generis ex Auctoribus colligi possunt. Panis sit optimi frumenti sine sale & furfure confectus â crustâ inferiori & superiori nudatus, recens, diem quartum non excedens. Ex carnibus eligantur Galli nondum coeuntes, capones mediæ pinguedinis, Alaudæ, Perdices,

cês, Phasiani. Laudatur caro vitulina, hœdina, cerebrum porcellorum & vituli commendat *Platerus* (*d*). Pisces sunt saxatiles. Lucius, carpio, Perca &c. Exhibeantur potius elixatæ, quàm assata, coquantur cibi cum malis cydoniorum, symphyto, Plantagine parum Macis. Assata si exhibeantur alterentur condimentis ex succo granator: Aurantiar. Berberum, Pomorum dulcium paratis. Item ex succo Acetosæ, Borragin: Buglossæ, Portulac: Capreol: vitis adjecto saccharo cinamom. & nucis moscat. Potus iisdem cum cibi qualitatibus sit præditus. Assuetis & vehementer appetentibus ac sitientibus, ubi fluxus potius ab æstu, quàm à malignitate, Aqua frigida dari potest: imprimis aqua Chalybeata: vel hujus loco Aqua hordei cum Plantagine, Tormentillæ. Rosar: C.C. vel Eboris cocta. Vel Aqua destillata Plantaginis, Endiv. Portul. &c. Syr. granat. Berbe. Ribi. edulcorata Vinum, si concedendum, sit boni odoris & saporis aquâ coctâ dilutum. Lac, si putrida non prævaleat, acetosum, dempto butyro cum foliis acetosæ coctum (*e*) item Chalybeatum. Cerevisia benè depurata. Somnum capiat moderatum, in æstate, in lecto ex corio vento pleno. In hyeme super culcitram. Et si nocte ægrotus malè dormierit, etiam in die tribus horis à prandio finitis, vires somno quærat. Linteamina sint pura ac mollia, benè odorifera, sæpiusq; mutata. Animi perturbationes exulent omnes. Corporis exercitia sint admodum remissa. Venus ipsa fugit languida.

[(*a*.) Platerus *in Praxi de febrib. p.* 181. (*b*) Paulus Pernumia *de arte curationis B.p.*685. (*c*.) Forestus *lib.*21. *de alvi profluvio obser.* 15. & *lib.* 7. *de febri. obs.* 40. & *lib* 4. *de febri. obs.* 9. (*d*.) Platerus *ibidem* (*e*.) Forestus *lib.*22. *oaser.*40.]

Nunc tempestivum est, ut vela nostræ disputationis contrahamus, & portum incurramus.

Honor sit Laus & Gloria Tibi, ô Triune DEUS, Archiater summe, â quo solus prospet est nostræ curationis

F I N I S.

Addere lubet quasdam præparationes Medicamentorum, quorum hac in nostrâ Disputatione mentio facta fuit.

Aqua Caponis.

℞. Conserv. Rosar. Violar. Borrag. Endiv. Ireos. an. ℥ß. Pinear. mundat. Amygd. mundat. Aq. Rosar. Aurant. an. ℥ij. Gumm. Arab. Tragac. an. ʒij. sem. 4. frigid. maj. excort. an ʒiij, fœnic. Anisi Urtic. Papav. alb. Passul. minor. Ficu. Jujub. sebest. liquir. an. ℥j. Spec. diapenid. diatrag. f. diaireos an. ʒiij, diatrionsant. diarrh. Cordial. temper. de gemm. frigi. an. ʒj. Corall. rub. præpar. Marga. præpar. an. ʒjß, CC. usti præpar. ℥ß. Condit Cort. citri arant. an. ℥ij. Micæ panis infus. in lacte caprin. ℔ j Aq. Rosac. Tussil. scabios. Hysop. Violar. scolopend. Acetos. an. ℔ ß. Coque cum capone eviscerato & f. l. a. destillatio.

Aqua Virtutis.

℞. Rad. Bugloss. Ital ℥iij. Flor. Borrag. Buglossæ an. ℥ij. Anthos croci an. ʒj. succ. Cydon. Malor. Borsdorf. an. ℔j. Citri cum cort. concisis ℥j . Vini Rhenani albi ℔ iij. Aq. Melissæ, Buglossæ an. ℔ . m stet in infusione p. d io loco calido postea f. l. a. destillatio.

Aqua Cordialis Kolreuteri.

℞. Herb. Rorism. Melissæ Basilic pulegii serpilli an. m. j. Cort. Cydonior. recen. Citri exterior an. ℥ j. Ligni aloes, santal. citri. Rhod. rosar an ʒß. Caryophyll. ʒij. Nuc. mosch. ʒjß Croc. spic. Ind celt an. ℈j. Contusa infundantur in ▽ Rosar. ℔ j . Spirit. Vini optim. acet. rosac. an. ℔ j . stent in infusione per dies 3. ad solem vel in loco calido postea destillentur in Baln. In extracto liquore dissolve mosch. g. v. vel q s ad gratissimum odorem aut suspendatur. mosch. in Alembici rostro.

Aqua Hypnotica.

℞. Sem. lactuc ℥vj. Papav. alb. ℔ jß. portul. ℥ij. sem. 4. frigid. maj. excort. an. ℥ß. Flor. Nymph. Violar. an. m. iij. Croci orient. ℈iiij. Macis ℥ß. Contusa & incisa infundantur in ▽ Lactuc. ℔ vj. Nymph. Rosar. an. ℔ iij nuc. mosc. ℥viij. stent in loco calido per biduum deinde destillat. △ lentissimo per alembic,

Syru-

Syrupus Corallinus Turqueti correctus.

℞. ⊖ Coralliorum acet. præp ℥iijß. affunde ſucc. limon. depurati ℥xij. aceti deſtill. ℥iij digere, filtra. Hujus ℞ ℥xiv. ſucc. Cydon. depurat. ℥viij. ſucc. Roſar. rub. ℥iij Berber. ℥vj. M. indatur nodulus ſeqvẽs. ℞ ſantal Citri ʒijß. cinam. electi caryoph. an. ʒ j. M. f. nodulus, factâ reſidentiâ filtretur omne & addantur ſacch. ad conſiſtentiam coct. ℔ j F. L A. ſyrup. doſ. Cochl. j.

Confectio Reſtaurativa Cratonis pro Cæſare Maximiliano.

℞ Pulpæ Attagenæ ℥iß Piſtac. pinear. an. ʒvj amygd. dul. num. ix. adde Conſerv Roſar. ʒvj. borrag. ʒij Margar. præp ʒj Corall. rubr. ʒij, nuc. moſch. toſt. Cinam. an. ʒß macis inciſ. ℈ß. ſacch. in Aq. cinam. & Roſ. ℥vj. ſol. F. conf. in morſul.

DUm cathedram ſcandit BERTRAMUS, & ore potenti
Arduus in morbos bella diſerta quatit,
Ilicet humanæ præſes Medicina ſalutis
Plaudit, & hos ſacro reddit ab ore ſonos:
Hoc erat, hoc, de te quòd ſperabamus Alumno:
Laurus parta tibi eſt, & nova palma mihi.

Auguſtus Buchnerus.

LÆta per ingentes alto de gurgite fluctus,
BERTRAME, dum ſe mens veget,
Et dubium ingreditur pelagus, ſyrtesq; profundas,
Qvales Machaon permeat,
Naturæ varium cùm luſtrat mente laborem,
Artis recondita eruens;
Qvid nova currenti monitor calcaria ſubdam,
Facemq; ſuggeram faci?
Sponte tuâ excelſum qvando decurris Olympum,
Jam culmen attingens manu,
Qvò poſiti felix Pæon, Cousq; peritus
Præclara filios docent.
Qvin hoc ago potius, claros ut gratuler auſus,
Conataq; adjuvem prece,
Ut proſper patriæ lætusq; illuceat Urbi
Venturus usq; & usq; honos,

Qui

Qvi micat in præſens, crinem complexus amicum,
Ut ambiat frontem tibi.
Dulcis amor patriæ : cûi prima hæc gratia fertur,
Probare ſe frugi optimæ;
Altera, qvà poſsis, radiantem affundere lucem,
Qvæ nomen & decus vehat.

M. Johannes Ericus Oſtermannus, Græc: Liter: P.P.

QUos inter olim ſtabis, herbarum potens
BERTRAME, Gentium ſalus
Novella, ſummæ Candidate Laureæ,
Qui ſtas in illo jam loco,
Tentatur unde ſummus æther, ut detur
Hominum quod accidat bonis,
Tuoq; Honori. perdoces doctiſſimè
Ut excuti *fluxus* queant,
Ut mille peſtes, mille morborum agmina.
Multum eſt, ſalutem reddere,
Necemq; ſiſtere, & moram lintri dare,
Mortale quæ tollit genus.
At illa glorioſa laus venit in Caput
Tuum, locus quod dictitat
Præſens, Machaonisq; cura multiplex
In Corde quæ ſedet tuo.
An non, *Amice*, grater hinc *Tibi* Lauream,
Tanta ex labore quæ venit?
Gratabor usque; ut grațuler tibi convenit;
Sed gratulor de *Te* & *mihi*.

M. Albertus Günzelius Fac. Phil. Adj.

IMproba ſedulitas tua quid non, *Optime*, vincit?.
Id quod *Sennertus*, quodq; *Galenus* habet.
Scilicet hoc laudat mea Leucoris alma, Tibique
Pro ſtudio magno, *Nomina* magna dabit.
Aſt ego quàm lætus, tibi grator nomina tanta,
Inſimul ex animis omnia fauſta precor.

honoris ergò f.

M. Johannes Dürrius Dresd. Coll. Phil. Adj.